

14.10.2020

YURT DIŞINDA İKAMET EDEN VE TÜRKİYE’DE HESABI BULUNAN VATANDAŞLARIMIZIN DİKKATİNE

Çok taraflı uluslararası anlaşma kapsamında Türk bankalarında hesabı bulunan ve yurt dışında ikamet eden vatandaşlarımızın banka hesap bilgilerinin meskûn oldukları ülkelerle paylaşılması hususu yurt dışındaki Türk toplumunu tedirgin etmektedir. Bugüne kadar defaatle uyardığımızla rağmen hükümet yetkilileri vatandaşlarımızın mağdur olmaması için gerekli adımları atma ve bilgilendirme hususunda ilgisiz ve yetersiz kalmıştır.

Bu çağrılarımız kısmen karşılık bulmuş ve Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından 25 Ağustos 2020 tarihinde “Finans Hesap Bilgilerinin Vergi Konularında Karşılıklı Olarak Otomatik Değişim Standardı Bilgilendirme Rehberi”¹ adı altında bilgilendirme broşürü yayınlanmıştır.

Ancak hala belirsizliğini koruyan birçok husus bulunmaktadır ki bunların başında da Almanya, Hollanda, Belçika, Avusturya ve Fransa gibi Türk diasporasının büyük çoğunluğunun yaşadığı ülkelerle otomatik bilgi paylaşımının ne zaman olacağıdır. Bu belirsizlik bu ülkelerde yaşayan insanlarımızı haklı endişelere sevk etmektedir.

Otomatik Bilgi Paylaşımı Nedir?

Otomatik bilgi paylaşımı, ülkelerin karşılıklı olarak ülkelerinde ikamet eden kişilerin ülke dışındaki yani diğer ülkelerde bulunan finansal hesap bilgilerinin her yıl düzenli olarak vergisel amaçlı kullanılması amacıyla otomatik olarak paylaşılmasıdır.

Örnek vermek gerekirse: İtalya’da ikamet eden bir vatandaşımızın (Bu kişi sadece İtalyan vatandaşı, sadece Türk vatandaşı veya çifte vatandaş olabilir ki vatandaşlık hususu bilgi paylaşımında bir kriter değildir. Esas olan kişinin ikametidir.) Türkiye’de bir bankada bu kapsama giren bir hesabı varsa, bu hesapla ilgili bilgiler İtalya ile paylaşılacaktır. Türkiye’de ikamet eden ve İtalya’da bir bankada aynı şekilde bu kapsama giren kişilerin hesap bilgileri de Türkiye ile paylaşılacaktır.

Dünyada başta AB ve G20 ülkeleri olmak üzere 136 ülke bu anlaşmayı imzalamıştır ki Türkiye de bu ülkelerden biridir. Bu anlaşma vergi kaçaklarını minimize ederek ülkeler arasında vergide şeffaflık sağlanmasını amaçlamaktadır. Bilgiler doğrudan bankalar arası değil, anlaşmaya taraf ülkelerin resmî kurumları arasında olacaktır.

¹ https://www.gib.gov.tr/sites/default/files/uluslararası_mevzuat/Finansal_Hesap_Bilgilerinin_Rehberi.pdf

Vatandaşlarımızın hem Türkiye’de hem de başka bir ülkede (örneğin Almanya’da) adresi olması halinde bilgiler paylaşılır mı?

Otomatik bilgi paylaşımında esas olan vergi amaçları yönünden yerleşiklik, yani yaşam merkezi olarak ifade edilen yaşadığı yerdir. Bunun ölçüsü de ilgili ülkelerin kanunlarında (özellikle vergi kanunlarında) açıkça belirtilmiştir. Örneğin Türk Gelir Vergisi Kanunu’nun 4’üncü maddesine göre “ikametgâhı Türkiye’de olanlar ile bir takvim yılında 6 aydan fazla devamlı olarak Türkiye’de oturanlar Türkiye’de yerleşmiş sayılırlar.” Ayrıca yine Türk Medeni Kanununun 19 uncu maddesine göre “yerleşim yeri bir kimsenin sürekli kalma niyetiyle oturduğu yerdir.”

Bankalar yeni açılan hesaplar için müşterilerden hangi ülkede yerleşik (mukim) olduklarını gösteren beyanlarını alır. Mukimliğin belirlenmesinde sadece adres tek başına yeterli olmayabilir. Örneğin Türkiye’de bir hesap var ise; bu hesapla ilgili kullanılan başka bir ülkeye ait telefon numarası, düzenli yurt dışına fon transferi talimatı varsa posta bekletme servisi talimatı gibi kişinin yurt dışında ikamet ettiğini kanıtlayabilecek başka emarelere de bakılabilmektedir.

Hangi bilgiler otomatik paylaşılacak?

Hesap bilgileri paylaşılacak kişinin adı soyadı, doğum yeri ve tarihi, adresi, yerleşik olduğu ülke ve vergi kimlik numarası, hesap numarası, hesabın bakiyesi, hesaba yıl içinde yatan faiz, temettü gelirleri, hesapta tutulan varlıklardan elde edilen gelirler otomatik olarak paylaşılacaktır.

Finansal olarak mevduat, saklama ve yatırım kuruluşları ile belirli sigorta şirketleri nezdindeki; mevduat hesapları, saklama hesapları, ortaklık ve borç ilişkisi menfaati, nakdi değer sigorta sözleşmeleri ve düzenli ödeme sözleşmelerine ilişkin finansal bilgiler paylaşılacaktır. Hesabın tutulduğu para biriminin önemi yok, yani TL, Avro, Dolar veya herhangi başka bir para biriminde hesap olabilir. Burada önemli olan husus hesaptaki meblağın, tutulduğu para birimi cinsinden paylaşılacağıdır. Herhangi bir kura dönüştürülme olmayacaktır. Avro hesap Avro olarak, TL hesap TL olarak bildirilecektir.

Önemli hususlardan bir tanesi de ortak bireysel hesap bilgileri her bir birey için ayrı ayrı bildirilecek, herhangi bir pay hesabı yapılmayacak olmasıdır. Örneğin eşi ile ortak hesabı olan ve ikisi de Danimarka’da yaşayan kişilerin ortak hesaplarında 50 bin Avro var ise hem kendisi hem de eşi için ayrı ayrı 50 bin Avro olarak bildirim yapılacaktır. Bir başka örnek vermek gerekirse İsveç’te yaşayan ve Türkiye’de yaşayan kardeşi ile Türkiye’de bir bankada ortak hesaplarında 100 bin Avro var ise, İsveç ile hesapta olan bakiyenin tamamı paylaşılacaktır. Türkiye’de yaşayan için hesaptaki paranın ikiye bölünüp yarısı bildirilmesi gibi bir durum olmayacak.

Hangi bilgiler paylaşılmayacak?

Bilgileri paylaşılacak olan hesabın yıl içerisindeki hesap hareketleri detayı, taşıt, gayrimenkul gibi bilgiler anlaşma kapsamında olmayıp bu bilgilerin paylaşılması söz konusu değildir. Hesabın yılsonu bakiyesi bildirilecek, hesapta toplanan bakiyelerle ilgili detay bilgiler, örneğin emekli aylığı, kira geliri vb. bilgiler paylaşım dâhilinde olmayacaktır. Ayrıca Türkiye’de kurulmuş bir şirkete ortak iseniz (ortaklık payınız ne olursa olsun) kurumsal şirket hesapları paylaşılmayacaktır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus şirketin nerede kurulduğudur. Örneğin İngiltere’de kurulmuş bir şirketin Türkiye’de kurumsal bir hesabı var ise, bu şirketin Türkiye’deki hesap bilgileri İngiltere ile paylaşılacaktır. 1 Temmuz 2017 tarihinden önce açılmış bir kurumsal hesap var ise bu kurumsal hesapların bilgi paylaşımı için 250.000 ABD Doları limiti vardır, bu miktarın altında kalan hesap bilgilerinin paylaşımı zorunlu değildir. Bireysel hesaplar için ise herhangi bir limit yok, hesabında 10 TL dahi olsa bu bilgi paylaşılacak, hesabın açılma tarihinin burada herhangi bir önemi yok. 1 Temmuz 2017 tarihinden sonra açılan hem bireysel hesaplar hem de kurum hesapları bakiyesi ne olursa olsun otomatik bilgi paylaşımı kapsamındadır.

Otomatik bilgi paylaşımı başladı mı ve hesap dönemleri nedir?

Sorumlu kurum olan Hazine ve Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı’nın Ağustos ayı içerisinde yaptığı açıklamaya göre Türkiye’nin ilk otomatik bilgi değişimini 2018 yılında Norveç ve Letonya ile başlatmıştır. 2020 yılı itibariyle İngiltere, Danimarka, Finlandiya, İsveç, İtalya, Kanada ve Avustralya gibi 54 ülke ile otomatik bilgi paylaşımı başlamıştır.

Otomatik bilgi değişimi zamanla anlaşmaya taraf tüm ülkeler ile yapılacaktır. Hangi ülke ile hangi yıl paylaşım başladı ise o yılın döneminden itibaren bilgi paylaşımı yapılacaktır. Örneğin anlaşmaya taraf bir ülke ile 2021 yılında bilgi paylaşımı yapılacak ise, bu ülke ile 2020 yılı hesap bilgileri paylaşılacaktır. 2019 ve daha eskiye doğru bir paylaşım olmayacaktır.

İki ülke arasında otomatik bilgi paylaşımı, hesabın 31 Aralık tarihindeki durumu ile toplanan bilgilere ilişkin olarak bir sonraki yılın Eylül ayının sonuna kadar yapılacaktır. 2020 yılı için Covid-19 pandemisi nedeniyle bu süre aralık ayı sonuna kadar uzatılmıştır.

Almanya ile otomatik bilgi paylaşımı başladı mı?

Gelir İdaresi Başkanlığı’nın yaptığı açıklamaya göre Almanya, Hollanda, Belçika, Avusturya ve Fransa ile henüz başlamadı. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, bu ülkelerle ne zaman paylaşılacağına henüz net olmaması. Eğer 2021 yılında paylaşım yapılırsa ki o zaman 2020 hesapları paylaşılacaktır. Yani bir yıl geriden başlamaktadır. Bu bağlamda Türkiye çok sayıda vatandaşının bulunduğu ve bu konuda ciddi ve haklı endişeler taşıyan çok sayıda vatandaşının yaşadığı bu ülkelerle ne zaman bilgi paylaşımına başlayacağını en az iki sene öncesinden kamuoyu ile paylaşmalıdır.

Ayrıca Türkiye'nin sorumlu davranarak yurt dışında yaşayan tüm vatandaşlarımızın kuşatıcı bir dil ile doğru ve açık bir şekilde yoğun bir bilgilendirme yapması gerekmektedir ki bu ülkelerle otomatik bilgi paylaşımı sonrası burada yaşayan vatandaşlarımız mağdur olmasın.

Daha önce açıklamalarımızda belirttiğimiz gibi yurtdışında yerleşik olup Türkiye'de banka hesabı bulunan vatandaşlarımız, son yıllardaki tüm ısrarlarımıza rağmen resmi makamlar tarafından bilgilendirilmemiştir. Hangi ülkelerle hangi tarih itibariyle paylaşılacağı konusunda soru işaretleri bulunmaktadır. Vatandaşlarımızın farkında olmadan Türkiye'deki banka hesap bilgilerinin Almanya ve diğer Avrupa ülkeleriyle paylaşımı insanımızın ülkemize olan güvenini ciddi manada sarsacak, diğer taraftan bilgi eksiklikleri sebebiyle yaşadıkları ülkelerin maliye ve yargı makamlarıyla – ceza davaları dahil – ciddi sorunlar yaşayabileceklerdir.

Vatandaşlarımıza etkisi ne olabilir?

Bu konuda Türkiye'deki ilgili kurumlar tarafından henüz bir açıklama yapılmadı. Yani otomatik bilgi paylaşımının gerek bilgileri paylaşılan vatandaşlara gerekse de Türkiye ekonomisine ne gibi etkileri olacak, bu hususun konunun uzmanları tarafından ivedilikle değerlendirilmesini bekliyoruz.

Bu anlaşmanın yurt dışında yaşayan vatandaşlarımıza önemli dört etkisi olacaktır: Birincisi yaşadığı ülkede (örneğin Almanya'da) vergi yükümlüğü bulunan ancak Türkiye'de elde ettiği gelirleri beyan etmeyenler için faizi ile birlikte vergi cezaları olabilecektir. İkinci olarak, kişinin yaşadığı ülkede (örneğin Almanya'da) tabi olduğu vergi dilimleri değişecek yani gelir artışından dolayı üst vergi dilimlerinden vergi ödeyecektir. Üçüncü olarak, yaşadığı ülkede (örneğin Almanya'da) sosyal yardım alanların gelirlerinde artış olabileceği için, sosyal yardım alamayacaklardır. Ayrıca vatandaşlarımız vergi kaçakçılığı, dolandırıcılık gibi ağır suçlamalarla karşılaşabilecekler ve geriye dönük incelemelerle de karşılaşabilecektir.

Nelere dikkat edilmeli?

Öncelikle yurt dışındaki vatandaşlarına karşı tarihi ve hukuki sorumluluğu bulunan Türkiye'ye önemli görevler düşmektedir. Bu görevleri kısaca saymak gerekirse;

1)Prensip olarak hangi ülkeyle vatandaşlarımızın bilgileri paylaşılacaksa, o ülkede yaşayan tüm vatandaşlarımız bilgi paylaşımı başlatılmasından 2 yıl önce ayrıntılı olarak bilgilendirilmelidir.

2)Türk diasporasını zor duruma düşürmemesi için gerekli tedbirlerin alınması, vatandaşlarımızın kuşatıcı bir biçimde bilgilendirilmesi, karşılaşabilecekleri problemlerin izah edilmesi ve endişelerinin giderilmesi mutlaka sağlanmalıdır.

3)Türkiye'nin hayati derecede dövize ihtiyacı olduğu bu günlerde otomatik bilgi paylaşımının Türkiye'ye etkisi konusunda uzmanların katkısı etki analizi yapılarak kamuoyu ile paylaşılmalıdır.

Ayrıca otomatik bilgi paylaşımına girecek vatandaşlarımızın da dikkate alması gereken hususlar vardır ki bunları da kısaca sıralayabiliriz:

1)Öncelikle yurt dışında yaşayan vatandaşlarımız bu konuyu yakinen takip etmeli, resmî açıklama ve süreçleri ihmal etmemeliler.

2)Bankalarda bulunan hesap bilgilerini güncel olup olmadığını kontrol etmeliler ve gerekli güncellemeleri mutlaka yapmalılar.

3)Vergi beyannamelerini kontrol ederek, gelirlerinde değişiklik olması halinde ne gibi yükümlülüklerle karşılaşacaklarını mutlaka kontrol etmeliler.

4)Halen yurt dışında ya da Türkiye’de ikamet eden herhangi bir kişi veya yakını ile (eşi, oğlu, kardeşi gibi) ortak hesabı olanlar (ortak hesaplarında bulunan ve anlaşma kapsamına giren miktarın tamamı bildirileceği için) bu hesaplarını yeniden değerlendirmeleri faydalı olacaktır.

5)Otomatik bilgi paylaşımında esas olan yerleşiklik, yani gerçekten yaşanılan yerdir. Yaşam merkezindeki vergi yükümlülüğünün adres değişikliği ile ortadan kalkmayacağı bilinmeli ve aksi bir tutumun daha büyük sorunlara yol açabileceği vatandaşlarımız tarafından göz ardı edilmemelidir.